Оригинални научни рад
УДК: 811.112.2'367.625.43
81'255
DOI: 10.5937/zrffp53-38212

ПРОБЛЕМ ПРЕВОДИВОСТИ ПАРТИЦИПА СА НЕМАЧКОГ НА СРПСКИ ЈЕЗИК

Елма Х. РЕЏОВИЋ[1]
Универзитет у Новом Пазару
Департман за филолошке науке
Немачки језик и књижевност

[1] elma.redzovic@uninp.edu.rs

Рад примљен: 1. 6. 2022.
Рад прихваћен: 29. 6. 2023.

ПРОБЛЕМ ПРЕВОДИВОСТИ ПАРТИЦИПА СА НЕМАЧКОГ НА СРПСКИ ЈЕЗИК

Кључне речи:
партицип;
немачки језик;
еквивалентност;
контрастивна анализа;
превођење.

Сажетак. Партицип се налази између више фронтова, између морфологије и синтаксе, а, пре свега, између врста речи као што су глагол и придев. У немачком језику то дуже време представља проблем, а то како су партиципи распоређени или у глаголе или у придеве може се видети и у граматикама писаним од XVIII века па надаље. Краћа анализа и контрастивно поређење граматичке категорије партиципа у немачком са одговарајућим еквивалентима у српском језику, те илустровање могућих одступања током превођења немачких партиципа и конструкција на српски језик представљају полазне тачке предмета истраживања. Са циљем контрастивне анализе реализовано је истраживање на паралелном корпусу, роману *Der Zauberberg* аутора Томаса Мана (Thomas Mann) и његовом преводу на српски језик – *Чаробни брег* (прев. М. Ђорђевић и Н. Половина).

стр. 81–95

Увод

Многобројне студије о контрастивној граматици, попут Молтонове *The Sounds of English and German* (Moulton, 1962) и Куфнерове *The Grammatical Structures of English and German* (Kufner, 1963), показују значај проучавања језичких система, а самим тим помажу при решавању различитих језичких питања. Као наука, контрастивна граматика постоји од XX века, а данас је, такође, веома актуелна у сфери проучавања језика. Иако различити, језици се прожимају сличностима (језичке универзалије) и разликама (језичка релативност) међу њима, а, према речима Михаиловића (1977, стр. 21), могуће их је утврдити и одвојено описати. Самим тим што сваки језик има своја лингвистичка правила, постоје и она заједничка за све језике. Све језичке сличности и разлике превазилазе се прецизним превођењем, што значи да је превођење много више од пуког проналажења одговарајућих речи којима би се верно пренео текст са једног на други језик. Преводиоци вековима наилазе на различите проблеме током превођења текстова и константно изналазе могућа решења, разрађују стратегије и користе се различитим техникама, како би дошли до превода који верно осликавају оригинале. Током тог декодирања, преводилац је у обавези да се потпуно преда тексту који се налази пред њим, да продре у његову есенцију како би докучио могуће поруке које он носи. Дакле, мора бити предвидив и прецизан. Приступ референтним материјалима значајно је олакшан захваљујући интернету, а, како Бацковић и Дринчић (Backović i Drinčić, 2013, стр. 40) наводе, интернет софтвер омогућава и приступ стручним материјалима.

Током превођења, преводилац, такође, мора водити рачуна о граматичким правилима, као и о односу између семантике и прагматике. Граматичари стално полемишу о методама превођења, испитујући њихову прикладност, а све са циљем спречавања потенцијалних губитака. Приликом превођења, преводилац се служи бројним техникама чија важност зависи од контекстуалних фактора и језика оригинала и језика на који се преводи (Ignjačević, 2013, стр. 7). Он је аутоматски и аутор новог дела, превода, којем је дао свој печат, уносећи у њега драж своје спознаје,

и то вођен сопственом перцепцијом. Текст се преводи како би се пренео његов мотив и карактер, а не језичка форма, те често долази до неподударања између онога што је аутор хтео да каже и онога што је у ствари рекао.

Предмет овог рада је контрастивна анализа немачких партиципа и њихових преводних еквивалената у српском језику, те стога овај рад припада области контрастивне лингвистике. Циљ је приказати који се облици најчешће појављују при превођењу немачких партиципа на српски језик и, на основу примера из корпуса, истражити да ли постоје одступања између функција партиципских облика ова два језика. Језички материјал који улази у поступак контрастивног проучавања обухвата прво поглавље романа *Der Zauberberg* Томаса Мана и његовог превода на српски језик – *Чаробни брег* (прев. М. Ђорђевић и Н. Половина). Иако има адекватних превода, има и оних одступајућих, који су прихваћени као прихватљиви, што ће се кроз примере јасно и видети.

Партици́пи у немачком језику

Партиципи су инфинитни глаголски облици који се најчешће могу наћи у сложеним глаголским временима (перфекат, плусквамперфекат, пасив). Они имају и друге функције, а могу се употребити и у смислу ближег одређивања именице (Das Mädchen singt. → das *singende* Mädchen).

Партиципи не граде посебну врсту речи, већ у језику имају различите функције, па зато Дуден (Duden, 1998, стр. 190) партиципе назива *средњим речима*. Партицип презента (у даљем тексту: П1), према Дудену (Duden, 2009, стр. 439), гради се од корена глагола уз помоћ наставка *-end*, односно *-nd*. Управо је због овог наставка и јасно препознатљив. Од инфинитива се разликује додавањем наставка *-d*. Изузеци су *seiend* и *tuend*, што тврде и Хелбиг и Буша (Helbig & Buscha, 1981, стр. 110). Срдић (Srdić, 2013, стр. 60) сматра да П1 може да се гради од сваког глагола. Ограничења могу постојати из семантичких разлога, нпр: *schreibend* се употребљава као атрибут уз именицу, апозиција и дислоцирани атрибут, а најчешће у функцији атрибута.

Према Радовићу (Radović, 1964, стр. 133) партицип перфекта (у даљем тексту: П2) у немачком језику служи за грађење сложених глаголских облика, и то: перфекта, плусквамперфекта, футура II и пасива, а у реченици служи као: субјекат, предикатив, адвербијал за начин и атрибут. Може се још употребити и као група речи на месту реченице и П2 се може градити уз све глаголе, наводи Срдић (2013, стр. 63), а грађење зависи од типа конјугације.

Слаби глаголи граде П2 тако што се на инфинитивну основу дода префикс *ge-* и суфикс *-(e)t*: *ge*-macht-*t*, *ge*-lern-*t*, *ge*-arbeit-*e*t, *ge*-wend-*et*.

Наставак *-et* наступа код оних глагола, чији корен завршава на *d*, *t* или на спој консонанта и назала.

Јаки глаголи граде П2 тако што се на партиципску основу дода префикс *ge-* и суфикс *-en*: *ge*-schrieb-*en*, *ge*-holf-*en*, *ge*-leg-*en*, *ge*-ritt-*en*.

Партицип у српском језику

Када говоримо о еквивалентима партиципа презента (П1) у српском језику, мислимо на глаголски прилог садашњи. Он се гради тако што се на облик за треће лице плурала презента дода наставак *-ћи*: *(они) раде + ћи = радећи*.

Кликовац (2010, стр. 193) тврди да глаголски прилози у оквиру предикатске реченице могу имати следећа главна значења: временско, узрочно и начинско и да се глаголски прилог садашњи може попридевити, тј. стећи значење и службу придева, нпр.: *летећи* тањир. Према мишљењу Станојчића и Поповића (1992, стр. 391), глаголски прилог садашњи означава радњу која је истовремена са радњом глагола који се њима одређује, а који је у личном глаголском облику.

Партицип перфекта (П2) има више формалних еквивалената у нашем језику, и то: глаголски прилог прошли,[2] глаголски придев радни[3] и глаголски придев трпни (пасив-партицип)[4]

Превођење партиципа са немачког на српски језик

И немачки П1 и српски глаголски прилог садашњи изгубили су глаголски, а добили придевски карактер. Но, не може се сваки глаголски прилог садашњи употребити као придев (Стевановић, 1986, стр. 421), јер је глаголу у основи промењено значење. Ако узмемо за пример придев *добростојећи*, сасвим је јасно да га не можемо превести на немачки језик као *gutstehend*, јер када кажемо за некога да је *добростојећи* не мислимо да добро (чврсто) стоји на ногама, већ да је имућан. Стога би немачки еквивалент био *wohlhabend*. Слично је и са изразом – *летећи одред* који такође не можемо превести буквално као *fliegende Abteilung*.

У српском језику, међутим, постоје преводи за П1 као глагол и као придев. На пример, *spannend* као глагол има следећа значења: а) који стеже, затеже (*einer*, *der spannt*); б) стежући, затежући (*spannend*), а као придев: а) узбудљив, занимљив; б) напет.

---

[2] Према мишљењу Ивана Клајна (Klajn, 2005, стр. 131), глаголски прилог прошли гради се од свршених глагола, само изузетно од несвршених. Основа је иста као у радном придеву. Наставак гласи *-вши* (данас ретко *-в*) за глаголе чији је инфинитив на *-ти*, а *-авши* (данас ретко *-ав*) за глаголе на *-сти* и *-ћи*.

[3] Радни придев гради се од основе инфинитива наставком *-о* (*-ла*, *-ло*, *-ли*, *-ле*, *-ла*) (Стевановић, 1986, стр. 340).

[4] Клајн (2005, стр. 127) наводи да за грађење трпног придева постоје четири наставка: *-н* (*-на*, *-но*), *-ен* (*-ена*, *-ено*), *-вен* (*-вена*, *-вено*) и *-т* (*-та*, *-то*).

У немачком језику се из сваког глагола може извести партицип, а не само из дуративних као у српском језику. Као што Срдић (2013, стр. 60) наводи, ограничења могу постојати из семантичких разлога. Глаголски прилог садашњи се, било као прилог или придев, не може потенцирати. Немачки П1 који је изгубио глаголски, а добио придевски карактер, може се потенцирати. Код превођења у српском језику имамо еквиваленте, који нису настали од глаголских прилога, већ су чисти придеви. У српском језику, дакле, постоје преводи за П1 као глагол и као придев. П1 у реченици може бити у функцији атрибута, дела именског предиката (предикатива) и прилошке одредбе за начин, што се може рећи и за његове српске преводне еквиваленте. П1 се може наћи и у функцији предикатива као придевске допуне глаголу (Helbig & Buscha, 2001, стр. 107).

Када се нађе испред именице, П1 постаје придев, који се мења према роду, броју и падежу, затим према типу деклинације и компарације, и у служби је атрибута. Функције П1 углавном се поклапају са функцијама у српском језику. Што се тиче герундива, у српском језику нема потпуног преводног еквивалента, већ се као преводна опција користи зависна реченица у атрибутивној служби.

Еквивалент П2, глаголски прилог прошли, гради се, као што је већ наведено, углавном од перфективних глагола, а веома ретко од дуративних (Станојчић и Поповић, 1992, стр. 393), што илуструју примери: *написавши* (*geschrieben habend* или *einer*, *der geschrieben hat*); *отишавши* (*gegangen seiend* или *einer*, *der gegangen ist*).

Дакле, глаголски прилог прошли означава радњу која је завршена пре неке друге радње, после неке друге радње или истовремено са неком другом радњом. Пошто нема везе са именицом, не може бити атрибут, само од глагола *бити* може се употребити као прави придев: *бивши* (*gewesen seiend* или *jemand*, *der gewesen ist*) – као придеву би му на немачком језику еквивалент био израз *ehemalig*.

Глаголски придев радни је активни глаголски придев, код кога додавањем одређених наставака на инфинитивну основу добијамо различите облике: за једнину: *говори-о*, *говори-ла*, *говори-ло*, а за множину: *говори-ли*, *говори-ле*, *говори-ла*. У немачком језику постоји само један еквивалент за све ове облике – *gesprochen*.

Што се тиче глаголског придева трпног, тј. пасив-партиципа, важно је напоменути да он служи пре свега за грађење пасива и да се може употребити као придев (има све карактеристике придева, деклинацију и компарацију) и као атрибут, предикатив и апозиција (Прозор је отворен → Das Fenster ist *geöffnet*).

Глаголски придев радни и глаголски придев трпни конјугирају по лицу и броју, што није случај са немачким партиципом прошлим, али им се функције поклапају.

П2, као и П1, поприма придевски карактер када стоји уз именицу и добија атрибутивну функцију, затим се може наћи у функцији предикатива као придевске допуне глаголу и бити део партиципне (атрибутивне и неатрибутивне) конструкције. П2 у реченици може бити и у функцији дела предиката (стоји уз помоћне глаголе, али се он не конјугира) и прилошке одредбе за начин, што се може рећи и за његове српске преводне еквиваленте.

Примери:[5]

Es geht durch mehrerer Herren Länder, bergauf und bergab, von der süddeutschen Hochebene hinunter zum Gestade des Schwäbischen Meeres und zu Schiff über seine **springenden** Wellen hin, dahin über Schlünde, die früher für unergründlich galten (Mann, 1924, стр. 11).	Води он кроз земље многих господара, преко брда и долина, од Јужнонемачке висоравни до обала Боденског језера, па лађом по његовим **немирним** таласима, преко бездана за које се некад држало да су неизмерни (Man, 2005, стр. 5).

На овом примеру видимо да је П1 – *springend* (од глагола *springen* – скакати) преведен као *немирно*. Иако нам је непознато којим се параметрима преводилац служио, и зашто у свом целокупном преводу врши једну врсту ентропије, његов превод је адекватан. У овом примеру, на месту немачког П1 налази се глаголски придев трпни у функцији атрибута.

Neben ihm auf der Bank lag ein **broschiertes** Buch namens „*Ocean steamships*“, worin er zu Anfang der Reise bisweilen **studiert** hatte; jetzt aber lag es vernachlässigt da, indes der **hereinstreichende** Atem der schwer **keuchenden** Lokomotive seinen Umschlag mit Kohlenpartikeln verunreinigte (Mann, 1924, стр. 12).	Крај њега на седишту лежала је књига **у меком повезу**, са насловом Ocean steamships, коју је на почетку пута **читао**; сад је међутим књига лежала занемарена, док је у купе **улазио** дах тешко **брекћуће** локомотиве и прљао њен омот честицама чађи (Man, 2005, стр. 5).

Овде имамо пасив-партицип – *broschiert*, који у овом случају врши функцију атрибута, а преведен је групом речи – *у меком повезу*, иако придев *броширан* постоји и у српском језику.

[5] Дати примери служе као репрезентација односа између два различита језичка система, као и односа између оригинала и превода, а све са циљем доприноса развоју контрастивне анализе. Издвојени су само одређени примери из корпуса, јер због обимности рада није могуће навести свих 105 примера (30 П1 и 75 П2), који су ушли у процес контрастирања.

П2 *studiert* могао би се превести као: *учио*, *проучавао*, *изучавао*, *студирао*, а преведен је као *читао*. Преведен као глаголски придев радни има функцију дела предиката, као уосталом и немачки П2.

П1 *hereinstreichend* у преводу губи своју функцију, замењен је глаголом *улазио*, док П1 *keuchend* – *дахћући* има адекватан превод и задржава функцију атрибута.

Приметићемо да је преводилац бирао речи и употребио их у оном њиховом значењу и облику који потпуно или бар приближно одговара датој ситуацији на коју се односи исказ (Stojnić, 1981, стр. 49) служећи се доступним језичким средствима.

Der Raum, der sich **drehend** und **fliehend** zwischen ihn und seine Pflanzstätte wälzt, bewährt Kräfte, die man gewöhnlich der Zeit vorbehalten glaubt; von Stunde zu Stunde stellt er innere Veränderungen her, die den von ihr **bewirkten** sehr ähnlich sind, aber sie in gewisser Weise übertreffen (Mann, 1924, стр. 12).	Простор који се, **ковитлајући се** и **ишчезавајући**, ваља између њега и његовог родног краја, испољава снаге за које се обично мисли да их има време; од часа на час ствара он унутрашње промене врло сличне променама које **изазива** време, али их у извесном смислу надмашује (Man, 2005, стр. 5).

Овде је релација између оригинала и превода задовољавајућа, а употреба израза *ковитлајући се* и *ишчезавајући*, уместо дословног превода (*drehend* – *крећући*; *fliehend* – *бежећи*), а са циљем „улепшавања“, овим редовима дала је посебну ноту. И Сибиновић (Sibinović, 1981, стр. 33) скреће пажњу на то да претежни део превода сваког прозног књижевног текста обухвата преношење поруке из језика у језик, што потврђује маневар из другог дела реченице.

П2 *bewirkten* могао је да се преведе и као *изазване*, чиме би се испоштовала примена еквиваленције, а контекст се не би променио.

Noch gestern war er völlig in dem **gewohnten** Gedankenkreise **befangen** gewesen, hatte sich mit dem jüngst **Zurückliegenden**, seinem Examen, und dem unmittelbar **Bevorstehenden**, seinem Eintritt in die Praxis bei Tunder & Wilms (Schiffswerft, Maschinenfabrik und Kesselschmiede), **beschäftigt** und über die nächsten drei Wochen mit soviel Ungeduld **hinweggeblickt**, als seine Gemütsart nur immer zuließ (Mann, 1924, стр. 13).	Још до јуче био је потпуно **обузет уобичајеним** мислима, **размишљао** о најскоријој **прошлости**, своме испиту и непосредној **будућности**, своме ступању на праксу код Тундера и Вилмса (бродоградилиште, фабрика машина и котлова), и са таквим нестрпљењем **гледао** на следеће три недеље колико је то његова нарав допуштала (Man, 2005, стр. 6).

Посматрајући овај пример, морамо признати да је превођење стваралачки процес. Књижевни превод захтева слојевитост и умеће решавања проблема које задаје оригинални текст. Овде је поред пермутације извршена и адаптација, тј. транслитерација, у складу са захтевима стилске еквивалентности. Партиципи су мање-више преведени својим српским еквивалентима, а појављују се као различите врсте речи: именице, придеви и глаголи.

Schwebend zwischen ihnen und dem Unbekannten fragte er sich, wie es ihm dort oben ergehen werde (Mann, 1924, стр. 13).	**Лебдећи** између њих и нечег непознатог, питао се како ли ће му бити тамо горе (Man, 2005, стр. 6).

У овом преводу остварена је позитивна релација између оригинала и превода. П1 *schwebend* преведен је својим српским еквивалентом, глаголским прилогом садашњим, *лебдећи*, и у функцији је прилошке одредбе за начин.

Es gab Aufenthalte an armseligen Bahnhofshäuschen, Kopfstationen, die der Zug in entgegengesetzter Richtung verließ, was **verwirrend** wirkte, da man nicht mehr wußte, wie man fuhr und sich der Himmelsgegenden nicht länger entsann (Mann, 1924, стр. 14).	Било је заустављања на бедним, сићушним станицама, на чеоним станицама које је воз остављао у супротном правцу, што је стварало **забуну**, пошто човек више није знао куда путује и није се више сећао где су стране света (Man, 2005, стр. 6).

На овом примеру видимо јасно одступање, с обзиром на то да *verwirrend* има свој еквивалент на српском језику, придев *збуњујући*, а преведен је именицом *забуна*. Стиче се утисак да преводилац намерно врши одређене трансформације, како би делу дао на изражајности, али чему излажење из оквира, ако је он већ сам по себи јасан?

Großartige Fernblicke in die heilig-phantasmagorisch sich **türmende** Gipfelwelt des Hochgebirges, in das man hinan- und hineinstrebte, eröffneten sich und gingen dem ehrfürchtigen Auge durch Pfadbiegungen wieder verloren (Mann, 1924, стр. 14).	Пред оком пуним дивљења отварали су се величанствени видици на фантасмагоричне горостасне врхове, на тај **узвишени** свет планина у који се пењући улазило, видици који су се указивали и губили код сваког новог завоја (Man, 2005, стр. 6).

Иако је фокус на партиципима, не можемо не приметити потенцијална изостављања речи (*ehrfürchtigen Auge*) у датом преводу. Поставља се питање: Зашто је дошло до изостављања? Јасно је да се оваквим изостављањем мења исказ аутора, без интенције да се са њим поистовети. Што се партиципа *türmend* тиче, поново је преведен атрибутивно, еквивалентом П2 – глаголским придевом трпним, уместо релативном реченицом: *sich türmende Gipfelwelt – свет узвишења (планина), који се уздиже.*

Ein See erschien in landschaftlicher Ferne, seine Flut war grau, und schwarz stiegen Fichtenwälder neben seinen Ufern an den **umgebenden** Höhen hinan, wurden dünn weiter oben, verloren sich und ließen nebelig-kahles Gestein zurück (Mann, 1924, стр. 15).	У даљини предела указа се језеро, вода му је била сива, а крај његових обала, на **околним** узвишицама уздизале су се црне смрекове шуме, идући навише постајале су проређеније и губиле се остављајући за собом магличасто голо стење (Man, 2005, стр. 6).

На овом примеру уочавамо тежњу преводиоца да пренесе доживљаје аутора, иако на моменте делује као да је текст машински преведен. П1 *umgebend* у оба примера врши функцију атрибута.

„Ich bin aber noch nicht da", sagte Hans Castorp verdutzt und noch immer **sitzend** (Mann, 1924, стр. 15).	„Али ја још нисам стигао", рече Ханс Касторп збуњено, и даље **седећи** (Man, 2005, стр. 6).

На овом примеру имамо апсолутно поклапање, еквиваленција је функционална, а превод веран оригиналу.

П1 *sitzend* преведен је глаголским прилогом садашњим – *седећи*, који у оба случаја има функцију прилошке одредбе за начин.

Und **lachend**, **verwirrt**, in der Aufregung der Ankunft und des Wiedersehens reichte Hans Castorp ihm Handtasche und Wintermantel, die Plaidrolle mit Stock und Schirm und schließlich auch „*Ocean steamships*" hinaus (Mann, 1924, стр. 15)	И **смејући се**, **збуњен**, узбуђен доласком и виђењем, пружи му Ханс Касторп зимски капут, плед са штапом и кишобраном и најзад и Ocean steamships (Man, 2005, стр. 6).

У овом преводу имамо коректне еквиваленте партиципа и испоштована је изворна врста и ред речи.

П1 *lachend* преведен је глаголским прилогом садашњим – *смејући се*, који има функцију прилошке одредбе за начин.

П2 *verwirrt* преведен је глаголским придевом трпним – *збуњен*, који врши функцију дислоцираног атрибута.

Дошло је, међутим, до изостављања речи *Handtasche*. Да ли је овај преводилачки поступак индикован или оправдан, остаје нам да видимо.

Der Mann hinkte **auffallend**, und so war das erste, was Hans Castorp Joachim Ziemßen fragte: „Ist das ein Kriegsveteran? Was hinkt er denn so?“ (Mann, 1924, стр. 16).	Човек је **упадљиво** храмао, и прво што је Ханс Касторп упитао Јоахима Цимсена било је: „Је ли то ратни инвалид? Што тако храмље?“ (Man, 2005, стр. 7).

У овом примеру П1 *auffallend* преведен је својим српским еквивалентом, глаголским прилогом садашњим – *упадљиво*, који врши функцију прилошке одредбе за начин. Реченица је дословно преведена, ред речи поштује оригинални текст и употребљена су расположива језичка средства.

Mit seinen großen schwarzen Augen und dem dunklen Schnurrbärtchen über dem vollen, gut **geschnittenen** Munde wäre er geradezu schön **gewesen**, wenn er nicht **abstehende** Ohren **gehabt** hätte (Mann, 1924, стр. 16).	Са великим црним очима и тамним брчићима изнад пуних, лепо **скројених** уста, **био би** управо леп да није **имао клемпаве** уши (Man, 2005, стр. 7).

Овај превод је ограничено дослован. Пренесена је атмосфера из оригинала, иако је изостављена заменица *seinen* – елемент је занемарен, али је смисао остао исти. Израз *gut* преведен је као *леп*, уместо *добар*.

П1 *abstehend* преведен је као придев – *клемпав*, у служби атрибута.

П2 *geschnitten* преведен је придевним еквивалентом, у атрибутивној функцији.

П2 *gewesen* и *gehabt* преведени су глаголским прилогом прошлим као погодбене партиципске конструкције (неатрибутивне са адвербијалним функцијама).

Закључак

У овом раду посматрани су немачки партиципи и њихови еквиваленти у српском језику. У првом делу кратко су анализирани партиципи са морфолошког, синтаксичког и семантичког аспекта и упоређени са одговарајућим српским еквивалентима, док је у другом делу приступљено контрастирању немачких партиципа и њихових српских преводних

еквивалената на основу примера из првог поглавља романа *Der Zauberberg* Томаса Мана и његовог превода на српски језик – *Чаробни брег* (прев. М. Ђорђевић и Н. Половина).

Табела 1. Однос немачких партиципа и њихових српских преводних еквивалената

	Глаголски прилог садашњи	Глаголски прилог прошли	Глаголски придев радни	Глаголски придев трпни	Придев	Остали облици
Немачки партицип 1	8	2	1	6	7	6
Немачки партицип 2	/	/	38	25	4	8

У Табели 1 приказан је однос немачких партиципа и њихових српских еквивалената и тиме су изведени следећи резултати: немачки партицип садашњи најчешће се преводи глаголским прилогом садашњим, а најређе глаголским придевом радним. Као чест преводни еквивалент јавља се и придев, па је из тог разлога и издвојен од осталих преводних облика у засебну колону. Немачки партицип прошли најчешће се преводи глаголским придевом радним, мада ни глаголски придев трпни не заостаје много за њим. Партиципни облици који се, као преводни еквиваленти, најређе јављају јесу глаголски прилог садашњи и глаголски прилог прошли. Функције немачких партиципних облика поклапају се са функцијама својих српских еквивалената.

Утврђивањем, кроз теорију и примере, можемо издвојити следеће разлике међу немачким партиципима и њиховим српским преводним еквивалентима, и то: 1) у немачком језику постоје два партиципна облика, а у српском језику четири; 2) ниједан немачки партицип не може да се конјугира по лицу и броју, а код два партиципна облика у српском језику конјугација је могућа; 3) из немачких глагола могу се градити и П1 и П2, а у српском језику само одређени партиципни облици.

У српском језику, дакле, П1 може да се преведе као придев и као глагол. У реченици врши функцију атрибута, предикатива, тј. дела именског предиката, придевске допуне глаголу, као и адвербијала за начин, што је случај и код његових српских еквивалената, са изузетком кад је у питању герундив, који у српском језику нема потпуног еквивалента, већ се преводи зависном реченицом и врши функцију атрибута. Ни код П2 нема значајних одступања: у реченици, као и П1, врши функцију атрибута, прилошке одредбе за начин, предикатива (као придевске допуне глаголу), дела предиката и дела партиципне конструкције.

Анализирајући примере из корпуса можемо закључити да се П1 најчешће преводи придевом и глаголским прилогом садашњим (а ређе и

глаголом у презенту), а П2 глаголским придевом радним и глаголским придевом трпним. Утврђено је и да се глаголски прилог радни, као преводни еквивалент за П1, најређе јавља, док је код П2 то случај са глаголским прилогом садашњим и глаголским прилогом прошлим. Што се тиче функција које дати партиципни облици врше у реченицама, у већини случајева идентичне су у оба језика.

Иако је контрастивна анализа оставила важне трагове у изучавању језика, остала је дужна многе одговоре, на пример, због чега долази до значајних пропуста, попут изостављања одређених компонената. Међутим, постоје и добро уклопљени преводи, који верно представљају оригинал. Неопходно би било направити речник преводних еквивалената партиципа презента и перфекта (као засебне јединице, тј. речи, као синтагме и као реченице), који могу послужити као регулативни шаблони превода. Поређењем два различита језика, помоћу коректног спаривања језичких јединица, демонстрира се преклапање значења њихових лексичких категорија, ради успешнијег разјашњавања одређених језичких недоумица. Закључак је да не постоји потпуно поклапање значења лексичких категорија два различита језика, мада су преводиоци употребом различитих преводилачких техника и адекватних еквивалената дошли до допадљивог стила.

Литература

Кликовац, Д. (2010). *Граматика српскої језика за основну школу*. Београд: Креативни центар.

Михаиловић, Љ. (1977). Упоредно проучавање српскохрватског и енглеског језика као проблем лингвистичког метода. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 1, 21–25.

Станојчић, Ж. и Поповић, Љ. (1992). *Граматика српскоїа језика*, друго издање. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Стевановић, М. (1986). *Савремени српскохрватски језик*, пето издање. Београд: Научна књига.

Backović, P. K. i Drinčić, G. (2013). Uloga interneta u procesu prevođenja: Neki lingvistički aspekti. In: ICIFL4, *Translation and Interpreting as Intercultural Mediation* (39–47). Podgorica: 3M Makarije.

Duden, K. (1998). Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. In: P. Eisenberg, H. Gelhaus, H. Henne, H. Sitta, H. Wellmann, *Duden Band 4, 6., neu bearbeitete Auflage*. Mannheim: Dudenverlag.

Duden, K. (2009). Die Grammatik. Unentbehrlich für richtiges Deutsch. In: M. Wermke, K. Kunkel-Razum, W. Scholze-Stubenrecht, *Duden Band 4, 8. überarbeitete Auflage*. Mannheim: Dudenverlag.

Helbig, G. & Buscha, J. (1981). *Deutsche Übungsgrammatik*. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie.

Helbig, G. & Buscha, J. (2001). *Deutsche Grammatik*. Leipzig: Verlag Enzyklopädie.

Ignjačević, A. (2013). Prevodilačke strategije, metode i procedure: teorija i praktična primena u nastavi jezika struke. In: ICIFL4, *Translation and Interpreting as Intercultural Mediation* (6–12). Podgorica: 3M Makarije.
Klajn, I. (2005). *Gramatika srpskog jezika*, prvo izdanje. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
Kufner, L. H. (1963). *The Grammatical Structures of English and German*. Chicago: The University of Chicago Press.
Man, T. (2005). *Čarobni breg*. Prev. M. Đorđević i N. Polovina. Podgorica: CID.
Mann, T. (1924). *Der Zauberberg*. Berlin: S. Fischer Verlag.
Moulton, W. G. (1962). *The Sounds of English and German*. Chicago: The University of Chicago Press.
Radović, O. M. (1964). *Osnovi sintakse nemačkog jezika*. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika Socijalističke Republike Srbije.
Sibinović, M. (1981). „Stvaraoci" i „teoretičari". (Razmišljanje o nekim starim i banalnim nedoumicama) U: Lj. Rajić (prir.), *Teorija i poetika prevođenja* (27–45). Beograd: Prosveta.
Srdić, S. (2013). *Morphologie der deutschen Sprache*. 2. izdanje. Beograd: Jasen.
Stojnić, M. (1981). Teorija ili metodologija prevođenja?. U: Lj. Rajić (prir.), *Teorija i poetika prevođenja* (45–67). Beograd: Prosveta.

Elma H. REDŽOVIĆ
University of Novi Pazar
Department of Philological Sciences
German Language and Literature

The Problem of Translating Participles from German into Serbian

Summary

Not only are the systemic differences of these two languages decisive, but also the ways of using language conditions in actual speech use are different. The present participle in German serves as a substitute for relative clauses, and when used as an attribute, it gets the number and gender from the noun it refers to. It also changes according to the adjective declension, so a noun can be easily made from it. The perfect participle in German serves to build complex past verb tenses and passives, and can have both adverbial and adjectival uses. Participles in the Serbian language are verbal adverbs and verbal adjectives.

The structure and use of the perfect participle is not a problem for those who learn German, because the participle in the Serbian language is built on a similar

grammatical principle. The passive is very rarely used in the Serbian language, so the German passive in the Serbian language corresponds to impersonal reflexive structures, reflexive passive, passive-participle or active. That is why special attention is paid to the passive forms in the German language.

In the process of translation, it is important to remain consistent with the structure of the original text and not to deviate much. In fact, with the help of various literary analyses and reviews, translators can overcome many challenges. It is important to firstly interpret what the poet wanted to say and only then approach a certain translation task.

Keywords: language system; participle; translating; German; text; Serbian.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом *Creative Commons ауторство-некомерцијално 4.0 међународна* (CC BY-NC 4.0 | https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International* license (CC BY-NC 4.0 | https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).